

Torun Börtz

När sista dörren stängts

ROMAN

 BUCKET LIST BOOKS

TIDIGARE TITLAR AV TORUN BÖRTZ

Betongen brinner (Leopard förlag, 2007)

Man kallar mig Miss France (Kira förlag, 2011)

TORUN BÖRTZ, *När sista dörren stängts*

COPYRIGHT © Torun Börtz & Bucket List Books AB, 2015

OMSLAG Jonas Rahm

OMSLAGSFOTO © Torun Börtz

FÖRFATTARFOTO © Nora Börtz Vagenheim

SÄTTNING Jonas Rahm

TYPSNITT Sabon

TRYCK Nørhaven, Danmark 2015

ISBN 978-91-87969-11-9

Första upplagan, första tryckningen

BUCKET LIST BOOKS AB

Hallandsgatan 40

118 57 Stockholm

info@bucketlistbooks.se

www.bucketlistbooks.se

HON TOG ETT djupt andetag. Slöt ögonen, tömde lungorna på luft och försökte sedan målmedvetet svälja paniken, innan hon på nytt vågade öppna ögonen och se sig omkring. Det här var hennes hem nu. Det här var vad hon kunde erbjuda sina barn. Hon blundade snabbt en gång till, förödmjukelsen kändes näst intill outhärdlig.

Med ett tillkämpat leende vände hon sig mot Fathia och Momo som stod strax bakom henne, avvaktande.

– Kom, så går vi in.

Barnen sa inte särskilt mycket, kanske kände de samma sak som hon, kanske var de bara trötta. Hon ville inte fråga dem, för hon var rädd för deras svar.

De packade upp vad de fått med sig. Lade in kläderna i garderoben som vickade lätt när man rörde vid den. Nedjma hittade en bit kartong som hon vek dubbel och stack in under högra framtassen på skåpet för att det skulle stå lite stadigare. På hyllan längst ner i den del av garderoben som saknade dörr lade hon in husgeråden. Inte för att här fanns någon spis, men en kokplatta skulle hon väl kunna få tag på, tänkte hon.

Momo stod mitt på golvet och såg förvirrad ut, som om han inte visste vart han skulle ta vägen. Till slut hoppade han upp på sängen och satte sig med benen i kors och tittade under tystnad ut genom fönstret med de solblekta gardinerna.

Nedjma tänkte: det är inte husets yta eller stadens storlek som avgör om man känner sig hemma eller inte. Man kan känna sig lika bortkommen på nio kvadratmeter som mitt i natten i ett okänt kvarter.

– Mamma, var är toaletten? frågade Fathia plötsligt och avbröt hennes tankar.

Nedjma tittade sig omkring, som om hon hoppats på en glad överraskning som självklart uteblev.

– Kom gumman, så går vi och letar. Den är säkert precis här utanför.

När de öppnade dörren till toaletten intill trappan var de nära att tappa andan, både hon och Fathia.

– Jag går inte in där mamma, jag gör det bara inte!

Stanken var så frän och så oväntad. Hon stack i alla fall in huvudet, bara för att konstatera att stället var oanvändbart: hela ringen var gulklubbig, på utsidan ritade bruna ränder ett synnerligen obehagligt mönster från toalettskålens kant ända ner till golvet. I skarvarna mellan klinkerplattorna, som täckte den minimala golvytan, intygade små pölar att toaletten användes flitigt. Något papper fanns naturligtvis inte och låset såg ut att vara söndersparkat.

– Vi går in till oss igen, sa hon till sin dotter.

Hon fick ta i ordentligt för att klämma ur sig det där ”till oss”, det fick hon.

Ur en av väskorna plockade hon fram en gammal glasslåda som hon lagt tvättklämmor i. Hon tömde ut klämmorna på sängen och räckte över lådan till Fathia.

– Kissa i den här så länge, tills jag hunnit städa toaletten.

Hemma

TUNNELBANETÅGET KRÄNGDE TILL innan det började sakta in. Nedjma öppnade långsamt ögonen för att konstatera att de inte hunnit längre än till Etienne Marcel. Hon skulle kunna slumra en stund till innan hon var framme vid Château Rouge. Hon lutade huvudet mot fönstret och borrade in hakan i den fluffiga, turkosa halsduken som barnen gett henne i födelsedagspresent. ”Den passar så bra till dina ögon”, hade Momo förklarat medan Fathia svept den om hennes hals. De hade varit så stolta över sitt val att hon fått tårar i ögonen och känt sig som en ynkligare mor än på länge.

Tåget satte sig på nytt i rörelse, hennes huvud dunkade lätt mot fönsterrutan, hon kände hur hon vaggades allt närmare gränsen till sömnen, den riktiga, djupa nattsömnen, och hon ansträngde sig för att bara domna bort en smula, samla de reservkrafter som behövdes för att orka vrida upp vredet på vagnens dörr, gå längs perrongen, ta sig upp till biljetthallen, uppför trappan till gatuplan och sedan traska den sista biten hem längs de dåligt upplysta gatorna, där barer och enstaka kvällsöppna butiker lyste som övergivna akvarier.

På vägen hem kastade hon en blick in i Fantas lilla affär, som låg nedsläckt och öde så här dags. Därefter gick hon förbi kaféet där kvarterets män tillbringade en stor del av kvällen vid schackbrädet.

Slutligen såg hon hotellet på hörnet. Neonskylten som för

länge sedan slocknat hade dessutom halkat på sned och förlorat ett par bokstäver, men med lite inlevelseförmåga kunde man tyda sig till att hotellet en gång döpts till "Hôtel Chez Marcel" – Hos Marcel. Vem Marcel hade varit verkade ingen längre ha en aning om. Åtminstone var det inte han som stod bakom bardisken och torkade ölglas den här kvällen. Han som stod där var monsieur Arnaud, alias gubbjäveln, alias utsugarjäveln, alias idiotkungen. Kärt barn kan få hur många namn som helst.

– Dom har fört ett ordentligt liv i kväll, dina ungar. Borde dom inte ha sovit för länge sen? slängde han ur sig som hälsningsfras utan att ens bry sig om att titta på Nedjma.

– Här brukar väl inte heller vara så himla lågmält, replikerade hon kort utan att studera klientelet i baren, som man var tvungen att gå igenom för att komma in till själva hotelldelen. Hon var för trött för att börja bråka och gick i stället direkt uppför trappan och låste upp dörren in till sig. Därinne satt Momo och Fathia på sängen, insvepta i ett täcke och tittade på tv:n som stod uppe på kylskåpet.

– Vad är detta? Vet ni vad klockan är? Ni skulle ju ha lagt er för länge sen! Hur ska ni orka med skolan om ni sitter uppe halva natten och tittar på sån där smörja. Barnförbudet, dessutom! Kan du inte läsa, Momo? Förbudet för barn under sexton år står det i hörnet. Fortsätter det så här får vi sälja tv:n, avgjorde hon, samtidigt som hon visste att barnen visste att deras mamma aldrig skulle göra det eftersom tv:n utgjorde hennes enda förströelse.

Hon slog raskt av tv:n under Momos lama protester, klappade om Fathia och hjälpte Momo att bädda madrassen som de

tillsammans lagt på golvet. Hon borstade tänderna så snabbt hon kunde, tog några tag med hårborsten och klädde på sig nattlinnet i det blekblå ljuset från skylten på kebabrestaurangen tvärs över gatan. Fathia hade redan hunnit somna men makade sig undan i sömnen för att hennes mor skulle få plats. Nedjma hade knappt hunnit dra upp täcket innan hon somnade, hon också.

En gång hade hon varit en flicka med blankborstat hår och vita sockor i finskorna. Gammal var hon i och för sig fortfarande inte, trettiofem var egentligen ingen ålder. Däremot var håret numera matt och livlöst, som det brukade heta i schamporeklamen, och de flesta av hennes strumpor hade antagit det urtvättades evigt grå nyans. Hon tog alltid de billigaste på Tati och hoppades att de inte skulle vara av absolut sämsta kvalitet. Det var de för det mesta.

Hon hade haft vita tänder också, ”vita och vassa som en tigrinnas”, hade hennes pappa brukat skämta när Nedjma emellanåt blivit alltför ilsk och velat visa sin vilja.

Hennes vita tandrad och hennes vita sockor hade gnistrat ikapp med solen, när hon varit en söt och förväntansfull flicka på väg att bli vacker, och hon och syskonen promenerat nere i hamnen på helgen med pappa och mamma. De hade tittat på båtarna, blickat ut över havet som varit av samma skarpturkosa färg som halsduken hennes barn skulle ge henne tjugofem år senare. Varje gång de varit i hamnen hade pappa berättat för dem om brodern som bodde på andra sidan vattnet och jobbate som murare i Marseille, han som troget skickade hem pengar men som trots alla löften fortfarande inte kommit tillbaka för att hälsa på. Nedjma hade försökt föreställa sig hur

det såg ut där någonstans bortom horisonten: försökt tänka sig de höga, vita husen med alla balkongerna, husen i de nya kvarteren som pappas bror varit med om att bygga och som han stolt skickat hem bilder på när de blivit inflyttningsfärdiga. Blundat och känt hur det måste vara att ta hissen upp till lägenheten på tionde våningen, hur utsikten måste se ut. Sett framför sig en skog av höghus och ett virrvarr av gator och motorvägar och små, små myrmänniskor som skyndade fram därnere. För i Frankrike hade alla bråttom, det visste man ju. Allra längst bort vid hennes fantasihorisont hade Eiffeltornet rest sig, som en liten men skarp skugga. I hennes drömmar fanns alltid Eiffeltornet med, en relief som gav djup åt både bilden och tanken.

Så hade det sett ut i hennes franska parallellvärld ända sedan hon var sex år och pappas bror skickat henne ett litet torn i miniatyr. ”Till mitt lilla hjärtegryn” hade det stått på det medföljande kortet. Hon hade sparat både tornet och vykortet, liksom frimärket som suttit på kuvertet. Det hade hon ångat av med sin storebrors hjälp och sedan klistrat upp i hörnet på badrumsspeglens. Med tiden hade frimärket blivit bortfränt av moderns städiver, och till slut hade bara näsan funnits kvar av frimärkets stelt leende Marianne.

Hon vaknade av mobiltelefonens ilska signal. Det var väckningsfunktionen som hade satt igång. Klockan var bara kvart över sex, men det tog tid för tre personer att göra sig i ordning när det bara fanns ett handfat med kallvatten att tvätta sig i, och den ena sängplatsen måste stivas undan för att matbordet skulle få plats. Hon kände sig inte ett dugg utvilad, men efter två år med samma rytm och samma morgonrutiner var hon så

van vid att vakna utpumpad att hon knappt tog någon notis om det längre. Hon var i alla fall alltför trött för att fundera över det.

Fathia muttrade till i sömnen när Nedjma reste sig ur sängen. Efter ett långt kliv över Momo och madrassen var hon borta vid tvättstället. Hon vek ut den lilla skärmen de tillverkat av ett par gavlar från en lagerhylla som legat slängd på gatan och en defekt bit gulgrönt tyg som Fanta gett henne. Hon hängde rena kläder över skärmen, drog av sig nattlinnet och började gnugga kroppen med tvättvanten. Ljuset från gatan gjorde att hon kunde urskilja konturerna kring tvättstället, men gesterna var numera så väl inövade och avstånden till föremålen så väl inpräntade att hon skulle ha kunnat tvätta sig med slutna ögon. Först ansiktet, tvålen sved lite i ögonen trots att hon blundade när hon gnuggade till, sedan ett varv runt halsen, under bröstet, ett varv runt magen. När hon hunnit ner till skötet kastade hon en tvångsmässig blick mot fönstret, för att försäkra sig om att fönsterluckorna var stängda, och det fast hon visste att de varit det när hon kommit hem kvällen innan.

När hon tyst klätt på sig väckte hon Fathia. Dottern gnydde irriterat och borrade ner ansiktet i kudden igen, men Nedjma var påstridig. Fathia visste att hon inte skulle kunna lura till sig många extraminuter i den varma sängen men däremot lyckas få Nedjma på dåligt humör om hon trilskades, så hon steg snart upp ur sängen, huttrandes.

– Skynda dig, jag sätter på teet så länge, viskade Nedjma till dottern som såg ännu blekare ut än vanligt i det kalla gryningsljuset som så sakta började sippra in genom fönsterluckornas spjälor. Men hon var blek även i dagsljus, Fathia. Såg

inte alls lika frisk och stark ut som Nedjma själv gjort som trettonåring, kunde hon ofta tänka. Säkert var det den dåliga luften, för lite sol och för ensidig mat, tänkte hon. Hon sa åt Fathia att alltid äta ordentligt i skolan, så att hon åtminstone fick ett riktigt mål mat om dagen.

När Fathia fått på sig jeans och tröja tände Nedjma taklampan och väckte Momo. Han ställde madrassen på högkant bakom garderoben, och medan han tvättade sig lyfte Nedjma ner det lilla soffbordet som legat uppe på skåpet under natten men som nu fick byta plats med täckena och Momos kudde.

Klockan hade hunnit bli halv åtta innan hon öppnade fönsterluckorna och de satte sig ner på den nybäddade sängen för att äta frukost.

De första klunkarna svart te med socker drack de under tystnad, sedan började livet rinna till i deras kroppar i samma takt som morgonljuset började fylla rummet på allvar.

– Gjorde du färdigt matten i går kväll, Momo? Momo! Varför säger du ingenting? Har du inte gjort det du skulle? Matte är inte din starka sida, det vet du. Lova att du gör ditt bästa.

Momo undvek sin mors vädjande blickar medan han omsorgsfullt och under skenbart djup koncentration bredde ett lager Nutella på den dagsgamla baguetten. Nedjma vände sig till Fathia i stället.

– Sa du inte till honom att göra matten, Fathia? Du vet att han ligger efter. Vi måste hjälpas åt, det vet ni. Och du har väl engelska i dag?

– Yes, I 'ave, madame, och så gjorde hon honnör med sin baguettebit samtidigt som hon satte sig rak som en flaggstång i sängen.

Momo stötte till sin lillasyster i sidan och flinade med munnen full av bröd, smulorna sprutade över den blommiga vaxduken som alltid låg som ett skydd över bordet.

– Det är inget att flina åt, sa Nedjma, samtidigt som hon själv skrattade så att hon nästan satte teet i halsen.

Hon tittade på sina båda barn där de satt bredvid henne på sängen. Bleka var de nog, men ett gott hjärta hade de. Sedan fick monsieur Arnaud säga vad han ville om att de inte lade sig i tid eller att de förde väsen och allting annat som hon önskade att hennes barn slapp höra. De var i alla fall en familj.

– Skynda er hem efter skolan så vi hinner ses innan jag ska till jobbet! ropade Nedjma efter dem när de släntrade ut genom dörren med sina ryggsäckar.

Sedan stod hon i fönstret, till hälften dold bakom gardinen, och såg efter dem när de kommit ut från hotellentrén. Hon var osäker på om de visste att hon stod där och tittade efter dem varje morgon. Förmodligen hade de märkt det, tänkte hon, men båda var alltför finkänsliga för att kommentera det. Det var hon tacksam över.

Momos skola låg en bit bort, han var tvungen att åka tunnelbana dit, men Fathias skola låg runt hörnet. Nedjma stod och såg hur dottern strålade samman med två kamrater ute på gatan. Hon drog en ohörbar suck av lättnad. Ute på gatan var Fathia en i mängden, såg ut som de andra, rörde sig som de andra. Hon var som de som bodde i lägenheter, med sovrum och dusch, som hade mammor som var hemma på kvällarna och kunde laga ordentlig mat åt dem, mammor som hade tid att kontrollera att de läste läxorna ordentligt, som såg till att de kom i säng i tid. Väl ute på gatan förvandlades hon till eleven

och skolkamraten Fathia, särskilt uppskattad för sin förmåga att bevara hemligheter och förtroenden. Fast Nedjma visste, för hon visste hur hon själv reagerade och förhöll sig till andra. Hon visste att Fathia innerst inne förblev slumungen Fathia, som till varje pris försökte dölja för andra vem hon egentligen var.

BUCKET LIST BOOKS UTGIVNING

CONNYPALMKVIST, Håll inte tillbaka kärleken,
William Holden (2014)

LORÅNT DEUTSCH, Metronom – Frankrikes historia
till rytmen av Paris metro (pocket, 2015)

CONNYPALMKVIST, Tusen ord för allt (pocket, 2015)

CONNYPALMKVIST, Jag värmer te med dina brev (2015)

SIMONE DE BEAUVOIR, Misstag i Moskva (2015)

TORUN BÖRTZ, När sista dörren stängts (2015)

WIVEKA WACHTMEISTER, Om konsten att flyga
– Säkerhetsinstruktioner (2015)